

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра геодезії, картографії та землеустрою

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
Географічний факультет
«14» серпня 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ, ОХОРОНА
ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬ
для студентів**

галузь знань	G – Інженерія, виробництво та будівництво
спеціальність	G18 – Геодезія та землеустрій
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	геодезія та землеустрій
вид дисципліни	вибіркова (ВБ 3.03.01)

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2026/2027
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	3,0
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: **Дубницька Маргарита Вячеславівна**, PhD, асистент кафедри геодезії,
картографії та землеустрою

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2026

Розробник: Дубницька Маргарита Вячеславівна, PhD, асистент кафедри геодезії, картографії та землеустрою

ЗАТВЕРДЖЕНО

“25” серпня 2026 року

Завідувач кафедри

(підпис)

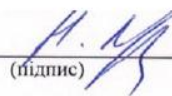
Людмила ДАЦЕНКО

Протокол № 1 від “25” серпня 2026 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 5 від “26” серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Наталія КОРОГОДА
(ім'я та прізвище)

“26” серпня 2026 року

1. Мета дисципліни – формування базових знань з раціонального використання, охорони та відновлення земель, зокрема, економічно ефективного, екологічно безпечного та науково обґрунтованого використання з дотриманням пріоритетності використання сільськогосподарських земель, отримання навичок з охорони, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, сприяння поглибленню знань у професійній діяльності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни.

1. Знати такі характеристики земель, як види та типи ґрунтів, їх склад, властивості та зональне поширення, мати уявлення про природно-сільськогосподарське та ландшафтне районування завдяки засвоєнню таких дисциплін як геологія, основи ґрунтознавства, географії України та проходження «Комплексної навчальної практики фахового спрямування».
2. Знати основи дешифрування об'єктів місцевості на аерофото- і космознімках завдяки вивченню дисципліни «Основи дистанційного зондування Землі».
3. Володіти базовими навичками складання топографічних планів завдяки засвоєнню таких дисциплін як «Картографія» і «Топографія з основами геодезії».
4. Знати форми власності на землю та зміст речових прав на неї завдяки вивченню «Земельного права».
5. Знати теоретичні основи землеустрою та володіти практичними навичками землевпорядного проектування за результатами засвоєння відповідних дисциплін.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна «Раціональне використання, охорони та відновлення земель» відноситься до переліку вибіркових. Орієнтована на засвоєння сучасних теоретичних і практичних засад раціонального використання, охорони та відновлення земель. Дисципліна складається з двох змістових модулів.

Перший присвячено раціональному використанню земель в Україні. Зазначаються сутність, принципи, напрями, концептуальні підходи до раціонального використання земель та ґрунтозахисного землеробства та проблеми пов'язані з нераціональним використанням земель, а також еколого-економічний механізм раціонального використання земель при здійсненні господарської діяльності.

Другий – розкриває основи охорони земель, завдання, принципи, напрями, стандарти, нормативи та систему заходів спрямованих на боротьбу з деградаційними процесами на землях різного цільового призначення, а також особливості рекультивациї, ревіталізації та консервації порушених земель з метою їх відтворення та охорони.

4. Завдання (навчальні цілі):

- 1) надати теоретичні знання з раціонального використання, охорони та відновлення земель в Україні;
- 2) пояснити основні принципи раціонального використання, охорони та відновлення земель;
- 3) ознайомити з еколого-економічним механізмом раціонального використання земель;
- 4) ознайомити з концептуальними підходами до раціонального використання земель та ґрунтозахисного землеробства;
- 5) ознайомити із заходами профілактики та боротьби з деградаційними процесами та ерозією земель;
- 6) ознайомити із системою заходів у галузі охорони земель;
- 7) сформувати фахові навички з виявлення проблем, пов'язаних з нераціональним використанням земель.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знання; 2. вміння; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Основні терміни та поняття раціонального використання, охорони та відновлення земель	лекція практ. робота	виконання практ. робіт, самостійної роботи, модульна контрольна робота, залік	5
1.2	Нормативно-правові акти у сфері раціонального використання, охорони та відновлення земель	лекція практ. робота		5
1.3	Концептуальні підходи до раціонального використання земель та ґрунтозахисного землеробства	лекція		10
1.4	Система заходів у галузі охорони земель сільськогосподарського призначення та збереження особливо цінних земель	лекція		5
1.5	Нормативи та стандарти в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів	лекція практ. робота		10
2.1	Вміти виявляти проблеми для запобігання нераціональному використанню земель	лекція, практ. робота	виконання практ. робіт, контрольна робота	5
2.2	Вміти застосовувати заходи профілактики та боротьби з деградаційними процесами та ерозією земель	практ. робота		20
2.3	Вміти розробляти заходи охорони земель від забруднення та засмічення	практ. робота		10
3.1	Вироблення у студентів вміння впроваджувати принципи раціонального використання, охорони та відновлення земель в регіональні програми	лекція, практ. робота, дискусія	виконання практ. робіт, залік	10
3.2	Здатність самостійно застосовувати в практичній діяльності навички з раціонального використання та охорони земель	лекція, практ. робота, дискусія		10
4.1	Відповідально ставитися до аналізу еколого-економічних проблем раціонального використання земель в практичній діяльності	лекція, практ. робота, дискусія		10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із результатами навчання за дисципліною

Результати навчання дисципліни (код)	1	1	1	1	1	2	2	2	3	3	4
Результати навчання (назва)	1	2	3	4	5	1	2	3	1	2	1
РН Виявляти проблеми для запобігання нераціональному використанню земель та застосовувати заходи профілактики та боротьби з деградаційними процесами та ерозією земель		+	+	+	+	+	+	+	+		
РН Впроваджувати принципи раціонального використання, охорони та відновлення земель в регіональні програми, використовувати сучасні технології дистанційного зондування Землі, прикладних ГІС-технологій для здійснення раціонального використання земель та їх охорони.	+					+	+	+		+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1 Форми оцінювання студентів: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання контрольних робіт, оцінкою за виконання завдань практичних занять, завдань самостійної роботи.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні наступна:

Результати навчання – 1.1 – 1.4 (знання) – до 35%

Результати навчання – 2 (вміння) – до 35%

Результати навчання – 3 (комунікація) – до 20%

Результати навчання – 4 (автономність та відповідальність) – до 10%

7.2. Організація оцінювання

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на практичних заняттях та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на практичних заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення практичних занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів.

Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (рекомендований мінімум) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі.

Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на залік).

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року «Організація оцінювання».

7.3 Шкала відповідності

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано/ Fail	0-59

7.4. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Виконання всіх навчальних і контрольних завдань здійснюється з дотриманням Хартії академічної доброчесності та чинних положень Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Під час реалізації освітнього компонента дотримуються принципи академічної доброчесності, зокрема принцип нетерпимості (нульової толерантності) до будь-яких проявів її порушення, відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» та внутрішніх актів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Запозичення, використання даних, ідей, текстів, зображень, цифрових матеріалів та інших результатів мають бути належно атрибутовані. Порушення академічної доброчесності розглядаються відповідно до університетських процедур.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися лише у випадках і межах, визначених завданням та чинним Положенням про використання штучного інтелекту при реалізації освітніх програм у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Здобувач освіти несе відповідальність за достовірність, коректність, оригінальність і академічну доброчесність поданого результату та, якщо це передбачено завданням або політикою Університету, зазначає факт, інструмент і мету використання ШІ. Використання ШІ під час індивідуальних контрольних заходів дозволяється лише за прямим дозволом викладача. Використання генеративного штучного інтелекту не допускається під час контрольних заходів (проміжний та підсумковий контроль).

Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти. Результати навчання, здобуті в неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути подані до визнання у встановленому Університетом порядку за умови їх відповідності результатам навчання цієї дисципліни та наявності підтвердних матеріалів.

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/ п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	прак- тичні	сам. робота
1	Тема 1. Земельні ресурси як об'єкт використання та охорони. Поняття та зміст раціонального використання, охорони та відновлення земель. Державне регулювання використання, охорони та відновлення земель.	2	4	
2	Тема 2. Економічне стимулювання раціонального використання і охорони земель.	2	4	12
3	Тема 3. Моніторинг земель і ґрунтів. Нормування в галузі охорони земель.	2	4	
4	Тема 4. Заходи щодо захисту земель від ерозії. Меліорація, рекультивация і консервація земель. Раціональне використання земель населених пунктів.	2	4	12
5	Тема 5. Поняття, зміст і види районування земель. Агроландшафти. Поняття інтенсивності використання земель. Організація ріллі.	2	4	12
6	Тема 6. Документація із землеустрою в галузі використання, охорони та відновлення земель.	2	4	
7	Тема 7. Державний і самоврядний контроль за використанням і охороною земель. Відповідальність за порушення законодавства в галузі використання і охорони земель	2	4	
8	<i>* Способи забезпечення раціонального використання, охорони та відновлення земель територій, що постраждали внаслідок бойових дій</i>			12
	ВСЬОГО	14	28	48

* – теми для самостійного вивчення

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекції – **14 год.**

Практичні роботи – **28 год.**

Самостійна робота – **48 год.**

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Навчальний посібник «Моніторинг та охорона земель»: електронна версія / Дубницька М.В., Тітова С.В., Даценко Л.М. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2026., 157 с. (9,5 д.а.). ISBN 978-617-8667-25-2. URL: https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2026/05/np_monitoryng_ta_ohorona_zemel_isbn.pdf

2. Кадастр. Навчальний посібник / С.В. Тітова, Л.М. Даценко, М.В. Дубницька, С.П. Боднар. – Київ, 2022. – 263 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1NXpbkJ9tMFyOT9r6C5QrtwNSVNZddbtF/view>
3. Лико Д. В., Лико С. М., Долженчук В. І. та ін. Охорона і раціональне використання земельних ресурсів: навчально-методичний посібник / Д. В. Лико, С. М. Лико, В. І. Долженчук, О. І. Портухай. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 664 с.
4. Надточій П. П. Охорона та раціональне використання природних ресурсів і рекультивація земель : навч. посібник / П. П. Надточій, Т. М. Мислива, В. В. Морозов та ін. ; за заг. ред. П. П. Надточія, Т. М. Мисливої. – Житомир: Видавництво «Державний агроекологічний університет», 2007. – 420 с.
5. Новаковська І.О. Економіка землекористування: навч.посібн. - К.: Аграр. наука, 2018. - 400 с.
6. Новаковська І.О. Управління міським землекористуванням: монографія. – К.: Аграр. наука, 2016. – 303 с.
7. Панас Р. М. Раціональне використання та охорона земель : навч. посібник / Р. М. Панас. – Львів : Новий Світ-2000. – 2008. – 352 с.
8. Пилипенко О.І. Системи захисту ґрунтів від ерозії. / О.І. Пилипенко, В.Ю. Юхновський, М.М. Ведмідь - К.: Златояр, 2004. – 435 с.
9. Datsenko L., Titova S., Dubnytska M. Advantages of Comprehensive Renovation of Territorial Communities in Ukraine in the Context of Spatial Planning. *Acta Scientiarum Polonorum. Formatio Circumiectus*. 2025. Vol. 24, no. 1. P. 15–30. DOI: <https://doi.org/10.15576/ASP.FC/200728>.
10. Datsenko L., Titova S., Dubnytska M. Conceptual Approaches to the Complex of Restoration of the Affected Territories as a Result of Military Actions in Ukraine. *Acta Sci. Pol. Formatio Circumiectus*. 23 (3) 2024, P. 3–13. URL: <https://doi.org/10.15576/ASP.FC/190126>
11. Datsenko L., Titova S., Dubnytska M. Regulation of sustainable land use issues in the Ukrainian context. *Acta Scientiarum Polonorum Administratio Locorum*. 2026. Vol. 25, no. 1. P. 35–49. DOI: <https://doi.org/10.31648/aspal.11502>.
12. Datsenko L., Titova S., Dubnytska M., Honcharenko O., Polyakova N. Enhancing Sustainable Rural Development in Ukraine through Land Consolidation. *Acta Scientiarum Polonorum. Formatio Circumiectus*. 2026. Vol. 25, no. 1. P. 71–87. DOI: <https://doi.org/10.15576/ASP.FC/217886>.
13. Datsenko L., Titova S., Dubnytska M., Kustovska O. The Issue of Sustainable Land Use in Ukraine Taking into Account the Consequences of the War. *Acta Sci. Pol. Formatio Circumiectus*. 23 (2) 2024, P. 25–38. DOI: 10.15576/ASP.FC/185974
14. Petrakovska O., Dubnytska M. Hybrid Model for Land Resource Monitoring of Communities through the Application of Artificial Intelligence Technologies. *Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment* : conference proceedings 19th Int. Conf. (Apr. 2026). 2026. Vol. 2026. P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.202655003>.
15. Даценко Л. М., Дубницька М. В., Тітова С. В. Інноваційні підходи до моніторингу земель і ґрунтів у післявоєнному відновленні України. *Інноваційні технології у плануванні територій* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса : ОДАБА, 2025. С. 223–227. URL: <https://drive.google.com/file/d/1cjgfpSuctLedFEMjeL3dXp9jyGvACS4F/view?usp=sharing>.
16. Даценко Л., Тітова С., Дубницька М. Відбудова України: кращі практики та виклики сьогодення. *Інформаційні технології у сфері захисту довкілля* : колективна монографія (за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 15–16 травня 2025 р.) / за заг. ред. Р. Ткачука, І. Дияка, Б. Побережка. Львів, 2025. С. 44–52. DOI: <https://doi.org/10.35668/978-617-8683-00-9>. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/itep-2025>.
17. Даценко Л., Тітова С., Дубницька М. Екологічна безпека та стале землекористування як фундамент інтегрованого відновлення територіальних громад України. *Інформаційні технології у сфері захисту довкілля* : колективна монографія (за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 14–15 травня 2026 р.) / за заг. ред. Р. Ткачука, М.

Заболоцького, В. Маєвського. Львів, 2026. С. 62–68. DOI: <https://doi.org/10.35668/ITEP2026-CM>. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/attachments/2026/may/42707/monografiyaitep2026_1.pdf.

18. Дубницька М. В., Даценко Л. М., Тітова С. В. Забезпечення сталого землекористування в умовах мінного забруднення територій. *Сучасні технології землеустрою, кадастру та управління земельними ресурсами* : зб. матер. XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26–27 берез. 2026 р.). Київ : Державний університет «Київський авіаційний інститут», 2026. С. 34–36. URL: <https://gis.nau.edu.ua/sites/default/files/conf/land/2026/Land2026.pdf>.

19. Дубницька М. В., Даценко Л. М., Тітова С. В. Система протидії викликам у сфері землекористування в Україні. *Дослідження у сфері геодезії і землеустрою: теорія та практика* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Умань, 20–21 травня 2025 р.). Умань, 2025. С. 87–90. URL: https://drive.google.com/file/d/15whIwP5IUMkloYYJbohZA_ZN80BC7q7X/view?usp=drive_link

20. Петраковська О. С., Дубницька М. В. Гібридна модель моніторингу земельних ресурсів територіальних громад як інструмент забезпечення сталого землекористування. *Land & Property Development: Innovations and Transformations* : conference proceedings V Int. Sci. and Pract. Conf. (Kyiv, May 21–22, 2026). Kyiv : Kyiv National University of Construction and Architecture, 2026. Р. 56–59. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1lbQ15Y-DrTRNGLqYtCDyoG_tmRIQWrWL?usp=drive_link.

Нормативна:

1. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Кодекс України «Про адміністративні правопорушення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Закон України «Про землеустрій» № 858-IV від 22.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
4. Закон України «Про охорону земель» № 962-IV від 19.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII від 25.06.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
6. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» № 2697-VIII від 28.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
7. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» № 963-IV від 19.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.2022 р. № 35 «Про затвердження Порядку консервації земель». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/35-2022-%D0%BF#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 р. № 86 «Про затвердження Правил розроблення робочих проектів землеустрою». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2022-%D0%BF#Text>
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 р. № 848 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-2024-%D0%BF#Text>
11. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.10.2011 № 536 «Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z1517-11>
12. Наказ Міністерства аграрної політики України від 26.02.2004 р. № 51 «Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0383-04#Text>

13. Наказ Державного агентства земельних ресурсів України від 02.10.2013 р. № 396 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0396821-13#Text>

14. Наказ Державного агентства земельних ресурсів України від 02.10.2013 р. № 395 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання, охорони та відновлення земель адміністративно-територіальних одиниць». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0395821-13#Text>

Додаткова:

1. Балюк С. А., Медведєв В. В., Воротинцева Л. І., Шимель В.В. Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня. – Вісник аграрної науки. – Серпень, 2017. – С. 5. URL: http://agrovisnyk.com/pdf/ua_2017_08_01.pdf

2. Будзяк В.М. Сільськогосподарське землекористування (економіко-екологічні та управлінські аспекти) / В.М. Будзяк; за наук. ред. С.І. Дорогунцова. – К.: Оріяни, 2006. – 488 с.

3. Будзяк В.М. Соціально-економічні заходи сталого несільськогосподарського землекористування / В.М. Будзяк // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. – 2014. – № 2. – С. 41–47

4. Дорош О.С. Проблеми управління і регулювання землекористуванням міст / О.С. Дорош // Наук. вісн. НАУ. – 2006. – № 104. – С. 200–203.

5. Екологія землекористування : навч. посіб. / А.М. Третяк, О.С. Будзяк, В.М. Третяк та ін.; за заг. ред. Третяка А.М. – К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 178 с. – URL: <http://elib.chdtu.edu.ua/e-books/4455>

6. Земельний довідник України. URL: https://agropolit.com/storage/2020/Zemelnyy_dovidnyk_2020.pdf?utm_source=mailchimp&utm_campaign=0300ccc2e1f0&utm_medium=page

7. Крельштейн П.Д., Дубницька М.В. Тривимірні кадастри як інструмент управління земельними ресурсами великих міст. – Інформаційні технології та землеустрій в управлінні територіальним розвитком: Матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції (6 квітня 2015 року). – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – с. 67-69.

8. Мартин А.Г., Осипчук С.О., Чумаченко О.М.. Природно-сільськогосподарське районування України. URL: https://zsu.org.ua/files/Monograph_Natural_agricultural_zoning.pdf

9. Меліорація ґрунтів (систематика, перспективи, інновації): [колективна монографія]; за ред. С.А. Балюка, І.М. Ромащенко, Ф.С. Трускавецького]. – Херсон: Гринь Д.С., 2015. – 668 с.

10. Новаковська І.О. Деградація земель мегаполісів: оцінка та проблеми локалізації / І.О. Новаковська // Збалансоване природокористування. – 2016. – № 3. – С. 81–86.

11. Охорона навколишнього середовища / за ред. Я.Б. Олійника. – К.: НікаЦентр, 2006. – 264 с.

12. Обласов В.І., Балик Н.Г. Протирозійна організація території: Навчальний посібник. – К: Аграрна освіта, 2009. – 215 с.

13. Петраковська О.С., Дубницька М.В. Оцінка факторів, що впливають на ефективність прийняття управлінських рішень стосовно використання водних об'єктів. – Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник / Головн. ред. М.М. Осетрін. – К., КНУБА, 2018. – Вип. 67. – с. 369-377.

14. Роїк М.В. Сучасні науково обґрунтовані підходи до використання землі/ М.В. Роїк // Агроекологія. – 2003. – № 1–2. С. 8–16.

15. Розумний І.А. Еколого-економічне вивчення та екологобезпечне використання сільськогосподарських угідь: науково методичні та практичні аспекти. – К.: Урожай, 1996. – 196 с.

16. Сохнич А. Державний контроль за використанням і охороною земель: [навч. посіб.] / А. Сохнич, П. Колодій. – Львів: НВФ «Українські технології», 2005. – 140 с.
17. Третяк А.М. Оцінка впливу складу угідь на екологічну стабільність території: Методичні рекомендації. – К.: ІЗУ УААН, 2003.
18. Третяк А.М. Екологія землекористування: теоретико-методологічні основи формування та адміністрування: [монографія]. – Херсон: Грін Д.С., 2012. – 440 с.
19. Третяк А.М., Третяк Р.А., Шквар М.І. Методичні рекомендації з оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування. – К.: Інститут землеустрою УААН, 2001. – Т. 15, с. 7.
20. Третяк А.М. Формування меж адміністративно-територіальних утворень : навч.-метод. посіб. / А.М. Третяк, В.М. Другак, Р.А. Третяк. – К.: ТОВ ЦЗРУ, 2004. – 85 с.
21. Фурдичко О.І. Агроєкологія: [монографія] / О.І. Фурдичко. – К.: Аграр. наука, 2014. – 400 с.
22. Фурдичко О.І. Основи управління агроландшафтами України / О.І. Фурдичко, А.П. Стадник. – К.: Аграр. наука, 2012. – 384 с.
23. Фурдичко О.І. Сталій розвиток сільських територій на засадах раціонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва / О.І. Фурдичко // Агроєкологічний журн. – 2010. – С. 9–13. – (Спецвип.)
24. Хвесик М.А. Інституціональне забезпечення землекористування: теорія і практика: [монографія] / М.А. Хвесик, В.А. Голян. – К.: Книжкове видавництво НАУ, 2006. – 260 с.